Samling af Afgørelser

RETTENS DOM (Niende Afdeling)

8. november 2018 *

»Personalesag – ECB-ansatte – bedømmelsesår – karriereudviklingsrapport (2015) – mulighed for at blive ledsaget af en fagforeningsrepræsentant i forbindelse med bedømmelsessamtalen – tilsidesættelse af reglerne om bedømmerens objektivitet og upartiskhed – løn – afgørelse om afslag på tildeling af en lønstigning – bevisers antagelse til realitetsbehandling – e-mail udvekslet mellem en ansat og dennes »coach« på en elektronisk postkasse til tjenestebrug – ansvar«

I sag T-827/16,

QB, ansat ved Den Europæiske Centralbank, ved advokat L. Levi,

sagsøger,

mod

Den Europæiske Centralbank (ECB) ved F. von Lindeiner og B. Ehlers, som befuldmægtigede, bistået af advokat B. Wägenbaur,

sagsøgt,

angående et søgsmål anlagt i henhold til artikel 50a i statutten for Den Europæiske Unions Domstol og til artikel 36.2 i protokollen om statutten for Det Europæiske System af Centralbanker og Den Europæiske Centralbank, bilagt EU-traktaten og EUF-traktaten, med påstand dels om annullation af sagsøgerens bedømmelsesrapport for 2015 og af ECB's afgørelse af 15. december 2015 om afslag på at tildele hende en lønstigning og, om fornødent, om annullation af ECB's afgørelser af 2. maj og 15. september 2016 om afslag på henholdsvis den administrative klage og sagsøgerens klage herover, dels om erstatning for et tab, som sagsøgeren har lidt,

har

RETTEN (Niende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, S. Gervasoni, og dommerne K. Kowalik-Bańczyk og C. Mac Eochaidh (refererende dommer),

justitssekretær: E. Coulon,

afsagt følgende

* Processprog: fransk

Dom

Tvistens baggrund

1 Sagsøgeren, QB, tiltrådte den Europæiske Centralbank (ECB) den 1. marts 2001. Siden sagsøgeren blev ansat, har hun beklædt en række forskellige stillinger.

2 Fra den 1. januar 2014 til den 31. januar 2017 gjorde hun tjeneste som [*fortroligt*] [1] i afdelingen for [*fortroligt*] (herefter »DIV/[*fortroligt*]«) i Direktoratet [*fortroligt*] i Generaldirektoratet (GD) for »[*fortroligt*]«.

3 Det fremgår af sagsakterne, at sagsøgeren tog en række skridt med henblik på ikke at blive overført til DIV/[*fortroligt*] eller for at blive indsat i en anden stilling, efter at hun var blevet overført til denne afdeling. Således anføres det i sagsøgerens bedømmelsesrapport for perioden fra den 1. september 2013 til den 31. august 2014 (herefter »bedømmelsesrapporten for 2014«), at sagsøgeren ikke havde til hensigt at blive i DIV/[*fortroligt*], og at hun såvel som hendes overordnede ville undersøge mulighederne for intern mobilitet. Det fremgår desuden af den nævnte rapport, at chefen for DIV/[*fortroligt*] først havde accepteret at fritage sagsøgeren for en del af hendes arbejdsbyrde med henblik på at fremme hendes bestræbelser på at blive forflyttet. Da disse bestræbelser ikke førte til noget resultat, fik sagsøgeren gradvis tildelt nye opgaver med den hensigt at involvere hende fuldt i DIV/[*fortroligt*]s arbejde. Den 5. februar 2015 indgav sagsøgeren en administrativ klage over bedømmelsesrapporten for 2014 og anfægtede afgørelsen om hende i forhold til den årlige undersøgelsesprocedure af vederlag og bonus (Annual Salary and Bonus Review, herefter »ASBR«) for 2014 ved hjælp af den interne klagemulighed (en administrativ klage og derefter en klage herover).

4 Nærværende sag vedrører den periode, hvor sagsøgeren gjorde tjeneste i DIV/[*fortroligt*], og nærmere bestemt bedømmelsesperioden fra den 1. september 2014 til den 31. august 2015 (herefter »bedømmelsesperioden for 2015«), der er genstand for bedømmelsesrapporten for 2015 (herefter »den anfægtede bedømmelsesrapport«). I bedømmelsesperioden for 2015 var sagsøgerens overordnede i DIV/[*fortroligt*] [*fortrolig person*], viceleder af afdelingen (herefter »bedømmer 1«), og [*fortrolig person*], afdelingschef (herefter »bedømmer 2«). Sagsøgeren arbejdede indtil den 15. april 2015 under disse to personers tilsyn. I perioden fra den 15. april til den 15. juli 2015 blev sagsøgeren med henblik på at gøre midlertidig tjeneste overført til GD for »[*fortroligt*]« (herefter »GD-[*fortroligt*]«), i afdelingen for »[*fortroligt*]« under tilsyn af [*fortrolig person*] og [*fortrolig person*], afdelingschef for denne afdeling (herefter »bedømmer 3«). Derefter blev sagsøgeren genindsat i DIV/[*fortroligt*].

5 Den 10. april 2015 blev midtvejsbedømmelsen (herefter »midtvejsdialogen«) gennemført mellem bedømmer 1, i sin egenskab af førstebedømmer, og sagsøgeren. Det fremgår af referatet af dette møde, at bedømmer 1 var af den opfattelse, at sagsøgeren ikke brugte samme energi på sine forskellige opgaver, idet bedømmeren påpegede en modvilje og forsinkelse med hensyn til porteføljen vedrørende [*fortroligt*] samt, at der uopfordret var brugt ekstra tid på en ad hoc-opgave vedrørende [*fortroligt*]. For sit vedkommende gentog sagsøgeren sit ønske om at forlade DIV/[*fortroligt*] og var af den opfattelse, at bestemte opgaver, hun fik tildelt, ikke svarede til hendes profil eller ikke fremmede hendes karrieremuligheder, og at hun ikke gjorde forskel på de opgaver, hun foretrak, og andre opgaver. Det nævnte referat omtaler ikke nogen spændinger. Bedømmer 1 husker, at der var tale om en harmonisk samtale, men i november 2015 anførte sagsøgeren, at midtvejsdialogen havde været en stor kilde til stress for hende.

6 Den 28. september 2015 accepterede sagsøgeren i første omgang den indbydelse til bedømmelsessamtale for bedømmelsesperioden for 2015, som bedømmer 1 havde forslået at lægge den 7. oktober 2015. Sagsøgeren meddelte derefter bedømmer 1, at hun ønskede at blive bistået af L., som

1 – Fortrolige oplysninger udeladt.

på daværende tidspunkt var repræsentant og formand for en fagforening, International and European Public Services Organisation (IPSO), i forbindelse med bedømmelsessamtalen. Bedømmer 1 besvarede denne anmodning, idet han præciserede, at han i mangel af et retligt grundlag for, at en tredjemand kunne være til stede, ikke kunne give tilladelse til, at L. var til stede under deres bedømmelsessamtale.

7 Den 6. oktober 2015 gav sagsøgeren udtryk for sin uenighed med bedømmer 1's svar. Ifølge sagsøgeren var den klagesag, som hun havde indledt nogle måneder før, et bevis for, at der forelå en konfliktsituation. Sagsøgeren var af den opfattelse, at bestemmelserne i ECB's ansættelsesvilkår og aftalememorandummet mellem ECB og IPSO fandt anvendelse.

8 Den 7. oktober 2015 mødte sagsøgeren uagtet bedømmer 1's anvisninger op til bedømmelsessamtalen ledsaget af L., men besluttede i sidste ende ikke at deltage i dette møde, idet bedømmer 1 modsatte sig, at L. deltog.

9 Samme aften fremsendte sagsøgeren til bedømmer 3 sine bemærkninger til den af bedømmer 3 udfærdigede bedømmelse af hendes periode med midlertidig tjenestegøring, idet sagsøgeren anførte, at hun mente, at denne bedømmelse var blevet påvirket af en upassende udveksling mellem bedømmer 3 og bedømmer 2, der fandt sted inden begyndelsen af den midlertidige tjenestegøring. I punkt 3.3.1 i den anfægtede bedømmelsesrapport anførte bedømmer 3, at der havde været forskellige opfattelser med hensyn til de opgaver, sagsøgeren fik tildelt i løbet af sin midlertidige tjenestegøring, og at sagsøgeren ikke havde bidraget med de forventede fordele.

10 Endnu en samtale blev sat til den 15. oktober 2015.

11 Den 12. oktober 2015 gentog sagsøgeren sit ønske om at blive ledsaget af L. i forbindelse med sin bedømmelsessamtale og anførte, at hun mente, at de overordnede i DIV/[*fortroligt*] tydeligvis havde påvirket bedømmer 3's bedømmelse.

12 Den 13. oktober 2015 gentog bedømmer 1, at bedømmelsessamtalen var beregnet til at afholdes mellem kun to personer – bedømmeren og den bedømte. Bedømmer 1 præciserede, at L. ville undersøge spørgsmålet om, hvorvidt L.'s tilstedeværelse var forenelig med »retningslinjerne«, og at det var blevet aftalt, at han i bekræftende fald ville blive informeret herom. I mangel af denne afklaring forventede bedømmer 1, at bedømmelsessamtalen den 15. oktober 2015 ville afholdes som et møde mellem kun to personer.

13 Den 15. oktober 2015, som var datoen for bedømmelsessamtalen, anmodede sagsøgeren bedømmer 1 om at udsætte samtalen, indtil der var kommet svar fra det medlem af ECB's direktion, der var ansvarlig for personalesager, P., som L. havde kontaktet vedrørende L.'s deltagelse i bedømmelsessamtalen. Sagsøgeren anførte, at midtvejsdialogen var blevet en betydelig kilde til stress for hende, og at hun ikke ville acceptere at have en sådan oplevelse igen.

14 Den 22. oktober 2015 meddelte bedømmer 1, at han havde til hensigt at afvente en afklaring, samtidig med at han mindede om, at der efter bedømmelsesproceduren var fastlagt en frist, der udløb den 15. november samme år, for upload af bidrag fra alle parterne, herunder andenbedømmerens bidrag.

15 Ved e-mail af 3. november 2015 til bedømmer 1 og i kopi til en repræsentant for GD for »Personale« (herefter »GD-HR«) og til L. gentog sagsøgeren, at midtvejsdialogen havde forårsaget stress for hende. Sagsøgeren fremsatte en række bemærkninger om de kritikpunkter, bedømmer 1 havde anført med hensyn til hendes arbejde. Sagsøgeren gentog, at hun anfægtede disse kritikpunkter og beskyldninger og anførte, at hun følte sig chikaneret, samt at hun var mål for et »organiseret angreb«, og at de overordnede i DIV/[*fortroligt*] forsøgte at opbygge en sag mod hende som reaktion på de klager, som hun tidligere havde indgivet, og som følge af hendes anmodning om at blive bistået af en personalerepræsentant under sin bedømmelsessamtale.

16 Den 4. november 2015 anmodede bedømmer 1 repræsentanten for DG-HR om at undersøge sagen ud fra et HR-perspektiv.

17 Den 6. november 2015 mindede bedømmer 1 sagsøgeren om, at der ikke var meget tid tilbage til at overholde bedømmelsesprocedurens frister. I mangel af den ønskede afklaring, og idet sagsøgeren ikke ville deltage i bedømmelsessamtalen med kun hende selv og bedømmeren til stede, meddelte bedømmer 1 sagsøgeren, at han ville uploade sin bedømmelse den 10. november 2015 om aftenen uden at have haft drøftelser med sagsøgeren, og at sagsøgeren havde mulighed for at fremsætte bemærkninger til de faktiske aspekter den 11. november 2015, hvorefter han ville sende udkastet til bedømmelsesrapporten til bedømmer 2.

18 Den 10. november 2015 indledte DG-HR efter aftale med sagsøgeren og hendes overordnede en uformel procedure med henblik på at undersøge de omhandlede holdninger og adfærd (herefter »proceduren om værdighed på arbejdspladsen«). Det fremgår af den e-mail, der anmodede bedømmer 1 og sagsøgeren om at deltage i den nævnte procedure, at proceduren ikke havde opsættende virkning på bedømmelsesproceduren. Det skal bemærkes, at procedurens konklusioner af 15. februar 2016 ikke peger på noget objektivt forhold, der går i retning af en tilsidesættelse af værdigheden på arbejdspladsen.

19 Den 11. november 2015 anmodede bedømmer 1 sagsøgeren om at fremsende sine bemærkninger til bedømmelsen, som han havde uploadet, inden bedømmer 1 fremsendte den til bedømmer 2, idet fremsendelsen skulle finde sted den 12. november 2015 om aftenen.

20 Den 12. november 2015 fremsatte sagsøgeren bemærkninger til den af bedømmer 1 udførte bedømmelse, idet hun bestred en række punkter. Sagsøgeren gentog, at hun følte sig udsat for chikane, gentog, at hun var målet for et »organiseret angreb«, og anførte på ny, at hun havde indtryk af, at hendes overordnede forsøgte at opbygge en sag mod hende.

21 Den 13. november 2015 svarede bedømmer 1 sagsøgeren pr. e-mail, at han ikke var enig i de synspunkter, som sagsøgeren gav udtryk for. Formularen blev fremsendt til bedømmer 2 med henblik på, at hun kunne tilføje sin bedømmelse, hvilket hun gjorde samme dag, idet hun mindede sagsøgeren om, at sagsøgeren havde indtil den 15. december 2015 til at tilføje sine afsluttende bemærkninger og afslutte bedømmelsesproceduren for 2015.

22 I punkt 5.1 i den anfægtede bedømmelsesrapport anførte bedømmer 1 i det væsentlige, at kvantiteten og kvaliteten af det udførte arbejde lå under, hvad der måtte forventes af en [*fortroligt*]. Hvad angår nøglekompetencen »analyse« anførte bedømmer 1, at der afhængigt af sagsøgerens forskellige opgaver var variationer i de kompetencer, der udvistes, og angav, at han havde håbet på, at sagsøgeren ville udvise en større selvstændighed og et større engagement. Hvad angår kompetencen »initiativ/engagement« anførte bedømmer 1, at der forelå en mangel på engagement fra sagsøgerens side for så vidt angik en af de vigtigste kategorier af arbejdsopgaver, hvilket var årsagen til manglerne med hensyn til hendes arbejdes kvantitet, kvalitet og rettidighed. Hvad angår kompetencen »teamwork« konstaterede bedømmer 1, at der var en ubalance med hensyn til gensidig bistand. Hans forventninger for bedømmelsesåret 2014 med hensyn til sagsøgerens fulde integration i DIV/[*fortroligt*] var ikke blevet opfyldt. I forhold til det næste bedømmelsesår anførte bedømmer 1, at han forventede, at sagsøgeren gjorde en større indsats, forligede sig med alt arbejdet i DIV/[*fortroligt*] og bidrog til afdelingens arbejde på et niveau, der svarede til hendes stilling. Det præciseredes ligeledes, at sagsøgerens opgaver og målsætninger i store træk ville forblive uændret.

23 Bedømmer 2 tilføjede sin bedømmelse i punkt 5.2 i den anfægtede bedømmelsesrapport. Hun tilkendegav at være enig med bedømmer 1's bedømmelse. Hun vurderede, at sagsøgeren burde have koncentreret sig om porteføljen vedrørende [*fortroligt*] og ikke om en opgave vedrørende [*fortroligt*]. Hun påpegede, at sagsøgeren på eget initiativ havde tilbudt at bidrage til et projekt på området for [*fortroligt*], selv om hendes overordnede udtrykkeligt havde meddelt hende, at det ikke var nødvendigt

at foretage sig yderligere i forhold hertil. Bedømmer 2 omtalte herefter mangler med hensyn til fleksibilitet, initiativ, integration i teamet og arbejdets kvalitet. Bedømmer 2 præciserede, at hun forventede, at sagsøgeren forbedrede sine præstationer, bidrog til afdelingens arbejde på et niveau, der svarede til sagsøgerens stilling, og udførte sit modelleringsarbejde inden for rammerne af de opgaver, hun fik tildelt. Endelig understregede bedømmer 2, at sagsøgeren skulle arbejde på sin effektivitet og opnåelse af resultater, samt at hun kunne udvikle sin integritet, idet sagsøgeren ofte havde omgået sine overordnede ved at tage visse initiativer.

24 Den 8. december 2015 fremsatte sagsøgeren i punkt 5.3 sine bemærkninger til den anfægtede bedømmelsesrapport, idet hun bestred kritikpunkterne vedrørende hende.

25 Den anfægtede bedømmelsesrapport blev endeligt vedtaget den 3. februar 2016.

26 Den 6. januar 2016 meddelte sagsøgeren, at hun nægtede at mødes med sin overordnede i forbindelse med ECB's afgørelse om sagsøgeren i forhold til ASBR-proceduren for 2015 (herefter »afgørelsen ASBR 2015«). Som følge af denne nægtelse blev afgørelsen ASBR 2015 meddelt sagsøgeren pr. brev. Den nævnte afgørelse anførte, at idet sagsøgerens indsats blev bedømt til at være utilfredsstillende, tildeltes hun ikke nogen lønstigning. Hendes overordnede meddelte hende pr. e-mail af 7. januar 2016, at ligesom bedømmelsessamtalen henhørte meddelelsen af afgørelsen ASBR 2015 under de regelmæssige udvekslinger mellem personalet og de overordnede, hvor IPSO's deltagelse ikke var hensigtsmæssig. Sagsøgerens overordnede anførte, at han stod til rådighed for hende med henblik på at mødes med hende og forklare baggrunden for den nævnte afgørelse.

27 Den 4. marts 2016 klagede sagsøgeren over den anfægtede bedømmelsesrapport og afgørelsen ASBR 2015 ved en administrativ klage, som hun fik afslag på ved afgørelse af 2. maj 2016.

28 Den 28. juni 2016 påklagede sagsøgeren afslaget på sin administrative klage. Denne klage blev afvist ved afgørelse truffet af ECB's formand den 15. september 2016.

Retsforhandlinger og parternes påstande

29 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 24. november 2016 har sagsøgeren anlagt nærværende søgsmål.

30 Efter anmodning fra sagsøgeren på grundlag af artikel 66 i Rettens procesreglement har Retten ved en afgørelse af 17. januar 2017 taget anmodningen om anonymitet til følge og udeladt navnet på sagsøgeren i den offentlige udgave af denne dom.

31 Da parterne ikke har anmodet om, at der afholdes mundtlig forhandling i henhold til procesreglementets artikel 106, stk. 1, har Retten (Niende Afdeling), som finder, at sagen er tilstrækkeligt oplyst ved sagsakterne, i henhold til procesreglementets artikel 106, stk. 3, besluttet at træffe afgørelse, uden at retsforhandlingerne omfatter en mundtlig del.

32 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

– Søgsmålet fremmes til realitetsbehandling, og sagsøgeren gives medhold.

– Følgelig:

  – annulleres den anfægtede bedømmelsesrapport og afgørelsen ASBR 2015

  – annulleres afgørelserne af 2. maj og 15. september 2016 om afslag på henholdsvis sagsøgerens administrative klage og klagen herover om fornødent

– tilpligtes ECB at betale en erstatning for det ikke-økonomiske tab, der efter ret og billighed er opgjort til 15 000 EUR

– tilpligtes ECB at betale sagsomkostningerne.

33 ECB har nedlagt følgende påstande:

– Frifindelse.

– Sagsøgeren tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

Retlige bemærkninger

34 Til støtte for sin påstand om annullation af den anfægtede bedømmelsesrapport har sagsøgeren fremført tre anbringender, hvoraf det første vedrører en tilsidesættelse af ECB's bedømmelsesvejledning (Guide to the ECB appraisal), af retten til forsvar og omsorgspligten, for så vidt som ECB navnlig nægtede at give hende mulighed for at blive ledsaget af en fagforeningsrepræsentant i forbindelse med sagsøgerens bedømmelsessamtale, det andet anbringende en tilsidesættelse af reglerne om objektivitet og upartiskhed og af artikel 41 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, navnlig for så vidt som bedømmer 2 fremsatte udsagn om sagsøgeren, der viste, at hun ikke var i stand til at udfylde sin rolle som bedømmer objektivt og upartisk, samt det tredje anbringende, at der foreligger åbenbart urigtige skøn.

35 Til støtte for sin påstand om annullation af afgørelsen ASBR 2015 har sagsøgeren fremført to anbringender, hvoraf det første anbringende er, at den anfægtede bedømmelsesrapport, som afgørelsen ASBR 2015 hviler på, er ulovlig, og det andet anbringende vedrører en tilsidesættelse af de retningslinjer for ASBR, der er indeholdt i ECB's dokument med overskriften »The Annual Salary and Bonus Review«, og af artikel 41 i chartret om grundlæggende rettigheder, idet afgørelsen ASBR 2015 ikke er begrundet, og for så vidt som sagsøgeren ikke forinden blev hørt.

36 Sagsøgeren har ikke fremført særskilte anbringender til støtte påstandene om annullation af afgørelserne af 2. maj og 15. september 2016 om afslag på henholdsvis sagsøgerens administrative klage og hendes klage herover.

Påstandene om annullation af afgørelserne af 2. maj og 15. september 2016 om afslag på henholdsvis sagsøgerens administrative klage og klagen herover

37 Det skal bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at annullationspåstande, der formelt er rettet imod en afgørelse om klageafvisning, har den virkning, at Retten skal prøve den påklagede afgørelse, når disse påstande som sådanne er uden selvstændigt indhold (jf. i denne retning dom af 17.1.1989, Vainker mod Parlamentet, 293/87, EU:C:1989:8, præmis 8, og af 6.4.2006, Camós Grau mod Kommissionen, T-309/03, EU:T:2006:110, præmis 43).

38 Eftersom afgørelserne af 2. maj og 15. september 2016 om afslag på henholdsvis den administrative klage og klagen herover i det foreliggende tilfælde blot bekræfter den anfægtede bedømmelsesrapport og afgørelse ASBR 2015, skal det fastslås, at påstanden om annullation af afgørelserne af 2. maj og 15. september 2016 ikke har et selvstændigt indhold, og at der derfor ikke er grundlag for at tage særskilt stilling til denne påstand, selv om der i forbindelse med undersøgelsen af lovligheden af den anfægtede bedømmelsesrapport skal tages hensyn til begrundelsen i de nævnte afgørelser (jf. i denne retning dom af 9.12.2009, Kommissionen mod Birkhoff, T-377/08 P, EU:T:2009:485, præmis 58 og 59 samt den deri nævnte retspraksis).

Påstandene om annullation af den anfægtede bedømmelsesrapport

Første anbringende vedrørende tilsidesættelse af ECB's bedømmelsesvejledning, retten til forsvar og omsorgspligten

39 Sagsøgeren har gjort gældende, at ECB's bedømmelsesvejledning er blevet tilsidesat af tre grunde vedrørende for det første en angivelig manglende dialog, idet der ikke blev gennemført en bedømmelsessamtale, hvilket er i strid med sagsøgerens ret til forsvar, for det andet en angivelig manglende angivelse af punkter, der kan forbedres, og fastsættelse af mål i den anfægtede bedømmelsesrapport, hvilket udgør en tilsidesættelse af omsorgspligten, og for det tredje en angivelig manglende medvirken af en overordnet tredjemand i forbindelse med den anfægtede bedømmelsesrapport.

40 Hvad angår det første anbringendes første led om tilsidesættelse af ECB's bedømmelsesvejledning, den manglende dialog og tilsidesættelse af retten til forsvar, har sagsøgeren i det væsentlige gjort gældende, at medlemmer af ECB's personale i henhold til ECB's bedømmelsesvejledning har mulighed for under bedømmelsessamtalen at lade sig bistå af en fagforeningsrepræsentant, og at bedømmer 1 ved at nægte hende at have en sådan person til stede under denne samtale reelt afskar hende fra den i den nævnte vejledning fastsatte bedømmelsessamtale og tilsidesatte hendes ret til forsvar.

41 ECB har bestridt disse argumenter.

42 Det må i denne henseende for det første hvad angår den retlige karakter af ECB's bedømmelsesvejledning bemærkes, at det fremgår af retspraksis, at selv om retningslinjerne ikke kan anses for retsregler, som ansættelsesmyndighed er forpligtet til at overholde, fastsætter de vejledende regler for den praksis, der skal følges, og som vedkommende myndighed ikke kan fravige i konkrete tilfælde uden at angive grunde, som er forenelige med princippet om ligebehandling. Den pågældende institution har med vedtagelsen af sådanne vejledende regler og med offentliggørelsen heraf, hvorved det tilkendegives, at den fremover vil anvende dem på de af reglerne omhandlede tilfælde, pålagt sig selv en begrænsning i udøvelsen af sit skøn og kan ikke fravige disse regler uden i givet fald at blive mødt med en sanktion for en tilsidesættelse af almindelige retsgrundsætninger, såsom ligebehandlingsprincippet eller princippet om beskyttelse af den berettigede forventning. Det kan derfor ikke udelukkes, at sådanne vejledende regler af generel rækkevidde under visse omstændigheder og afhængigt af deres indhold kan fremkalde retsvirkninger (jf. i denne retning dom af 18.9.2015, Wahlström mod Frontex, T-653/13 P, EU:T:2015:652, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis, og af 19.10.2017, Possanzini mod Frontex, T-686/16 P, ikke trykt i Sml., EU:T:2017:734, præmis 43).

43 I den foreliggende sag må det for det første bemærkes, at sagsøgeren nægtede at deltage i bedømmelsessamtalen, selv om hun ifølge ECB's bedømmelsesvejledning var forpligtet hertil. Den nævnte vejledning bestemmer således, at »de bedømte skal deltage i en bedømmelsessamtale og modtage feedback fra ledelsen«.

44 Det bemærkes for det andet, at det fremgår af ordlyden af ECB's bedømmelsesvejledning, at bedømmelsessamtalen alene skal bringe den bedømte og bedømmeren sammen. Den nævnte vejledning bestemmer nemlig følgende:

»[B]edømmelsessamtaler skal principielt afholdes mellem kun to personer – førstebedømmeren og den bedømte. Når tilrettelæggelsen af arbejdet medfører, at den bedømte rapporterer til mere end én overordnet, indsamler førstebedømmeren de andre overordnedes bidrag og føjer dem til formularen. Hvis det skønnes nødvendigt, kan yderligere bedømmelsessamtaler mellem den bedømte og andre overordnede finde sted.«

45 Således som ECB har gjort gældende, gør udtrykket »principielt« det muligt at adskille hovedreglen fra undtagelsen. Selv om bedømmelsessamtalen anses for at foregå mellem kun to personer, er det således ikke udelukket, at en tredjemand kan deltage i den. I modsætning til hvad sagsøgeren har gjort gældende, medfører dette imidlertid på ingen måde, at tilstedeværelsen af en repræsentant for IPSO er tilladt. I denne forbindelse, og således som ECB har gjort gældende, er de tilfælde, hvor en ansat har mulighed for blive bistået af en fagforeningsrepræsentant, begrænset til visse specifikke bestemmelser i ECB's interne regler, der alle omhandler konfliktsituationer (en individuel tvist, en administrativ kontrolprocedure, proceduren i forbindelse med en klage eller en klage herover, en administrativ undersøgelse) eller følsomme situationer (en uformel konfliktløsningsprocedure vedrørende politikken for værdighed på arbejdspladsen). Disse bestemmelser er sammenfattet i punkt 3, litra d), i aftalememorandummet mellem ECB og IPSO med overskriften »Bistand til de ansatte«. De nævnte tilfælde omfatter ikke bedømmelsessamtalen. I den foreliggende sag er det ubestridt, at sagsøgeren har kunnet ledsages af L. i forbindelse med møderne vedrørende proceduren om værdighed på arbejdspladsen, idet denne procedure udtrykkeligt nævnes i punkt 3, litra d), i aftalememorandummet mellem ECB og IPSO. Det fremgår desuden af sagsakterne, at sagsøgeren og bedømmer 1 rent faktisk kunne have gjort brug af de muligheder, der er indeholdt i ECB's bedømmelsesvejledning, »i tilfælde af alvorlige bekymringer eller problemer« – dvs. rådgivning fra GD-HR og en personalerepræsentant.

46 Sagsøgerens argument om, at ledsagelse af en tillidsperson er en praksis, der følges i andre institutioner, uden at denne reguleres i en specifik tekst, afkræfter på ingen måde denne analyse. For det første har sagsøgeren ikke fremført nogen beviser til støtte herfor. For det andet er det ikke godtgjort, at denne praksis følges uden for konfliktsituationer, såsom de situationer, der kan opstå i forbindelse med procedurer vedrørende utilstrækkelig faglig indsats eller disciplinærsager. Ligeledes afkræfter den omstændighed, at ECB i løbet af januar 2017 foreslog sagsøgeren at blive ledsaget af en upartisk iagttager – den rådgivende læge eller en socialrådgiver – i betragtning af sagsøgerens [*fortroligt*], ikke denne analyse.

47 Det bemærkes for det andet, at en bedømmelsesrapport i henhold til fast retspraksis ikke kan vedtages endeligt, uden at den pågældende tjenestemand har haft mulighed for at blive forskriftsmæssigt hørt, og at en proceduremæssig uregelmæssighed ved udfærdigelsen af bedømmelsesrapporten, der skyldes en manglende dialog med tjenestemanden, ligeledes udgør en tilsidesættelse af kontradiktionsprincippet (jf. dom af 30.6.2015, Z mod Domstolen, F-64/13, EU:F:2015:72, præmis 89 og den deri nævnte retspraksis).

48 Ifølge retspraksis kan en direkte kontakt mellem den bedømte og bedømmeren nemlig fremme en åben og dybere samtale, der giver de berørte parter mulighed for dels nærmere at vurdere karakteren af, årsagerne til og omfanget af deres eventuelle uoverensstemmelser, dels at nå til en bedre gensidig forståelse, og dette gælder så meget desto mere i en situation, hvor det er nødvendigt at rette op på et meget dårligt personligt forhold (jf. dom af 30.6.2015, Z mod Domstolen, F-64/13, EU:F:2015:72, præmis 93 og den deri nævnte retspraksis). Uden en direkte kontakt mellem bedømmeren og den bedømte vil bedømmelsen ikke fuldt ud kunne fungere som et personalemæssigt styringsværktøj og som ledsageinstrument ved den pågældendes faglige udvikling (jf. i denne retning dom af 18.9.2015, Wahlström mod Frontex, T-653/13 P, EU:T:2015:652, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis).

49 Det skal imidlertid konstateres, at sagsøgeren i den foreliggende sag to gange blev indbudt til bedømmelsessamtale. Sagsøgeren blev også to gange mindet om den frist, der er fastsat i ECB's bedømmelsesvejledning. GD-HR meddelte hende, at proceduren om værdighed på arbejdspladsen ikke havde opsættende virkning på bedømmelsesproceduren. Det fremgår ikke af sagsakterne, at sagsøgeren tog skridt med henblik på at fremskynde et eventuelt svar fra det medlem af ECB's direktion, der er ansvarlig for personalesager, vedrørende tilstedeværelsen af en fagforeningsrepræsentant under bedømmelsessamtalen. Det fremgår heller ikke af sagsakterne, at sagsøgeren foreslog en mulig kompromisløsning, der ikke indebar en repræsentant for IPSO med henblik på at muliggøre en direkte udveksling med bedømmer 1 inden for den frist, der er anført i ECB's bedømmelsesvejledning.

50 Det må således fastslås, at sagsøgeren fik tilbudt muligheden for at blive forskriftsmæssigt hørt inden færdiggørelsen af den anfægtede bedømmelsesrapport, og at hun gav afkald herpå.

51 Under disse omstændigheder kan sagsøgeren ikke gøre gældende, at hun undgik denne samtale med den begrundelse, at hun var bekymret for den som følge af sit anstrengte forhold til bedømmeren, eller et forhold, der måtte tilskrives sagsøgeren selv, og hun kan på dette grundlag ikke anfægte lovligheden af den anfægtede bedømmelsesrapport eller bedømmelsesproceduren (jf. i denne retning dom af 9.2.1988, Picciolo mod Kommissionen, 1/87, EU:C:1988:67, præmis 24).

52 Henset til omstændighederne i den foreliggende sag og samtlige de betragtninger, der er anført i præmis 42-51 ovenfor, skal det fastslås, at ECB ikke har afskåret sagsøgeren fra den bedømmelsessamtale, der følger af ECB's bedømmelsesvejledning, ved at nægte hende at have en fagforeningsrepræsentant med til sin bedømmelsessamtale, og ECB har følgelig ikke tilsidesat sagsøgerens ret til forsvar.

53 Det følger heraf, at det første anbringendes første led må forkastes som ugrundet.

54 Retten finder det hensigtsmæssigt herefter at behandle det andet anbringende om tilsidesættelse af reglerne om objektivitet og upartiskhed og en tilsidesættelse af artikel 41 i chartret om grundlæggende rettigheder.

Andet anbringende om tilsidesættelse af reglerne om objektivitet og upartiskhed og en tilsidesættelse af artikel 41 i chartret om grundlæggende rettigheder

55 Sagsøgeren har i det væsentlige gjort gældende, at den anfægtede bedømmelsesrapport er behæftet med uregelmæssigheder som følge af den angivelige manglende upartiskhed hos bedømmer 2. I denne forbindelse har sagsøgeren påberåbt sig bemærkninger, som bedømmer 2 har fremsat, i fire e-mails, der er indeholdt i dokument XVII, XXV og XXXVI i bilag A.12 og bilag A.19 til stævningen (herefter »de anfægtede dokumenter«), og som viser, at bedømmer 2 ikke længere var i stand til at udføre sine opgaver objektivt og upartisk.

56 Sagsøgeren har også mere kortfattet gjort gældende, at henset til udtalelser fra bedømmer 3, der var sagsøgerens overordnede under hendes midlertidige tjenestegøring, som disse blev gengivet af bedømmer 2, og som ligeledes skrev en negativ bedømmelse af sagsøgeren, var bedømmer 3 ikke i stand til at bedømme sagsøgeren objektivt.

57 Endelig har sagsøgeren nævnt spændingerne i forhold til bedømmer 1 samt proceduren om værdighed på arbejdspladsen og har anført, at den anfægtede bedømmelsesrapport kunne have været anderledes, hvis bedømmer 1's upartiskhed havde været sikret.

58 ECB har gjort gældende, at de anfægtede dokumenter bør afvises, samt bestridt rigtigheden af det andet anbringende.

– *Formaliteten med hensyn til de anfægtede dokumenter*

59 ECB har rejst formalitetsspørgsmål med hensyn til de anfægtede dokumenter og den måde, hvorpå sagsøgeren kom i besiddelse af dem. ECB har dog ikke udtrykkeligt anmodet om, at disse dokumenter fjernes fra sagsakterne.

60 Efter ECB's opfattelse udgør de e-mails, der er indeholdt i dokument XVII og XXV i bilag A.12, en del af den regelmæssige korrespondance mellem overordnede vedrørende udøvelsen af deres ledelsesfunktioner og er ikke offentlige. Den e-mail, der er indeholdt i dokument XXXVI i bilag A.12, udgør en fortrolig korrespondanceudveksling mellem bedømmer 2 og hendes ægtefælle i forbindelse

med en udveksling, der henhører under privatlivet. Endelig udgør den e-mail, der er indeholdt i bilag A.19, en personlig og fortrolig korrespondanceudveksling mellem bedømmer 2 og hendes »coach« inden for rammerne af det tillidsforhold, der er nødvendigt for, at denne tjenesteydelse kan fungere korrekt, som sagsøgeren ikke burde have fået kendskab til, og som hun ikke har ret til at gøre brug af. Ifølge ECB er den omstændighed, at den i bilag A.19 indeholdte e-mail anonymt blev lagt på sagsøgerens skrivebord – hvilket efter ECB's opfattelse virker lidet troværdigt – uden relevans i forhold til den i sagens natur fortrolige karakter af det nævnte dokument og kan ikke begrunde, at sagsøgeren gør brug af det ved Retten.

61 Sagsøgeren har anført, at hun med undtagelse af bilag A.19 allerede havde fremsendt de andre dokumenter til ECB i forbindelse med den administrative procedure, uden at ECB rejste spørgsmål om det. Hun hævder »ikke at have foretaget sig noget, og at hun ikke har tilegnet sig […] disse e-mails«, der simpelthen blev lagt anonymt på hendes skrivebord eller i hendes personlige dueslag. Hun er af den opfattelse, at de anfægtede dokumenter er afgørende for at påvise, at bedømmer 2 manglede den nødvendige upartiskhed og objektivitet til at opfylde sin rolle i forhold til sagsøgeren, og at de er afgørende, fordi de er nødvendige for at godtgøre, at det fremførte klagepunkt er velbegrundet.

62 De spørgsmål, som ECB har rejst i forhold til formaliteten vedrørende de anfægtede dokumenter, hviler på tre grundlag – dvs. for det første den interne karakter af de e-mails, der er indeholdt i dokument XVII og XXV i bilag A.12, derefter den personlige og fortrolige karakter af de e-mails, der er indeholdt i dokument XXXVI i bilag A.12 og i bilag A.19, og endelig den omstændighed, at disse fire dokumenter blev erhvervet ulovligt.

63 I denne forbindelse bemærkes, at hverken de omhandlede dokumenters eventuelle fortrolige karakter eller den omstændighed, at de eventuelt er erhvervet ulovligt, principielt er til hinder for, at de fortsat kan indgå i sagens akter. Der findes nemlig for det første ingen bestemmelse om udtrykkeligt forbud mod at tage hensyn til uretmæssigt erhvervede beviser (jf. i denne retning dom af 12.5.2015, Dalli mod Kommissionen, T-562/12, EU:T:2015:270, præmis 47; jf. ligeledes inden for konkurrenceretten dom af 8.9.2016, Goldfish m.fl. mod Kommissionen, T-54/14, EU:T:2016:455, præmis 44 og 76).

64 I visse situationer er det således ikke blevet anset for nødvendigt for sagsøgeren at påvise, at den pågældende lovligt var kommet i besiddelse af det fortrolige dokument, vedkommende havde påberåbt sig til støtte for sin sag. Retten har i disse situationer på grundlag af en afvejning af, hvilke interesser der skulle forsvares, fundet, at det skulle vurderes, om særlige omstændigheder, såsom den afgørende karakter af fremlæggelsen af dokumentet med henblik på at sikre kontrollen af retmæssigheden af vedtagelsen af den anfægtede retsakt (jf. i denne retning dom af 6.3.2001, Dunnett m.fl. mod EIB, T-192/99, EU:T:2001:72, præmis 33 og 34) eller at godtgøre magtfordrejning (jf. i denne retning dom af 29.2.1996, Lopes mod Domstolen, T-280/94, EU:T:1996:28, præmis 59), kunne begrunde, at et dokument ikke udgik (dom af 8.7.2008, Franchet og Byk mod Kommissionen, T-48/05, EU:T:2008:257, præmis 79, af 2.10.2009, Estland mod Kommissionen, T-324/05, EU:T:2009:381, præmis 54, og af 12.5.2015, Dalli mod Kommissionen, T-562/12, EU:T:2015:270, præmis 48).

65 For det andet har Domstolen ikke udelukket, at også interne dokumenter i visse tilfælde lovligt kan indgå i en sags akter (dom af 2.10.2009, Estland mod Kommissionen, T-324/05, EU:T:2009:381, præmis 55, og af 12.5.2015, Dalli mod Kommissionen, T-562/12, EU:T:2015:270, præmis 47).

66 Det skal endelig bemærkes, at det fremgår af retspraksis, at de omstændigheder, som gør, at sådanne interne dokumenter kan forblive i sagsakterne, bl.a. er de omstændigheder, som kan tages i betragtning med henblik på at lade dokumenter, som eventuelt er erhvervet ved uretmæssige midler, og som er omhandlet ovenfor i præmis 64, forblive i en sags akter (jf. i denne retning dom af 6.3.2001, Dunnett m.fl. mod EIB, T-192/99, EU:T:2001:72, præmis 33, og af 2.10.2009, Estland mod Kommissionen, T-324/05, EU:T:2009:381, præmis 56).

67 For så vidt angår afvejningen af, hvilke interesser der skal forsvares, er det nødvendigt at tage hensyn til bevisværdien af de anfægtede dokumenter, hvis ægthed ikke er blevet bestridt, under hvilke betingelser de blev erhvervet og disse dokumenters interne, fortrolige eller personlige karakter.

68 Det må i den foreliggende sag for det første bemærkes, at sagsøgeren hævder »ikke at have foretaget sig noget, og at hun ikke har tilegnet sig« de anfægtede dokumenter, der simpelthen blev lagt »anonymt på hendes skrivebord eller i hendes personlige dueslag«. Selv om ECB mener, at dette virker lidet troværdigt, er det ikke godtgjort, at sagsøgeren selv ulovligt har erhvervet e-mailene (jf. i denne retning dom af 12.5.2015, Dalli mod Kommissionen, T-562/12, EU:T:2015:270, præmis 49).

69 Retten skal i øvrigt bemærke, at ECB ikke har fremført noget argument eller bevis med henblik på at godtgøre, at de nævnte dokumenter blev erhvervet på ulovlig vis, eller at sagsøgeren havde kendskab til, hvordan de anfægtede dokumenter blev erhvervet. Det fremgår nemlig ikke af sagsakterne, at ECB i forbindelse med den administrative procedure eller efter anlæggelsen af nærværende søgsmål indledte nogen form for undersøgelse med henblik på at fastslå, hvordan de anfægtede dokumenter var kommet sagsøgeren i hænde. Omstændighederne i den foreliggende sag adskiller sig således fra omstændighederne i den sag, der gav anledning til dom af 8. maj 2008, Suvikas mod Rådet (F-6/07, EU:F:2008:55). I den nævnte sag vedrørende en udvælgelsesprocedure blev der indledt en sikkerhedsundersøgelse to dage efter, at sagsøgeren til Rådet for Den Europæiske Union havde fremsendt dokumenter, der delvis var omfattet af udvælgelseskomitéernes tavshedspligt, som bilag til den pågældendes begæring om fornyet prøvelse. Det viste sig, at en kollega til sagsøgeren havde skaffet sig adgang til et af medlemmerne af udvælgelseskomitéens kontor i dennes fravær, uden tilladelse havde fotokopieret de dokumenter, der befandt sig på vedkommendes skrivebord, og havde fremsendt disse til sagsøgeren, og at sagsøgeren på tidspunktet for indgivelsen af klagen og bilagene hertil kendte til den måde, hvorpå den nævnte kollega havde erhvervet de pågældende dokumenter (dom af 8.5.2008, Suvikas mod Rådet, F-6/07, EU:F:2008:55, præmis 25 og 67)

70 Retten bemærker, at det ganske vist er rigtigt, at sagsøgeren – som enhver rimelig person under omstændigheder som i det foreliggende tilfælde – kunne tænke sig, at de anfægtede dokumenter var blevet erhvervet ulovligt, og være i tvivl, om der hos den person, der havde tilegnet sig dokumenterne, var tale om acceptabel professionel adfærd (jf. i denne retning og analogt, dom af 8.5.2008, Suvikas mod Rådet, F-6/07, EU:F:2008:55, præmis 67)

71 Ikke desto mindre er det ikke godtgjort, under hvilke omstændigheder de anfægtede dokumenter blev erhvervet.

72 Herefter bemærkes, at de anfægtede dokumenter netop er blevet påberåbt som indicier, der tilsigter at påvise, at bedømmer 2 ikke var i stand til at opfylde sin rolle objektivt og upartisk, og er ifølge sagsøgeren afgørende og nødvendige for at godtgøre, at det fremførte klagepunkt er velbegrundet.

73 Der skal i denne henseende for det første mindes om, at den interne karakter af de e-mails, der er indeholdt i dokument XVII og XXV i bilag A.12, ikke er til hinder for, at disse dokumenter kan antages som bevis (jf. præmis 63, 65 og 66 ovenfor). Hvad angår de e-mails, der er indeholdt i dokument XXXVI i bilag A.12 og bilag A.19, omhandler disse dokumenter, selv om de kan anses for at være personlige og fortrolige for bedømmer 2, imidlertid alene arbejdsrelaterede bekymringer, de er blevet sendt fra den elektroniske postkasse til tjenestebrug, der af ECB stilles til rådighed for sidstnævntes personale, og deres »emnefelt« antyder på ingen måde, at de har personlig eller privat karakter.

74 Det bemærkes, at der efter Lissabontraktatens ikrafttræden skal tages hensyn til Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, der i henhold til artikel 6, stk. 1, første afsnit, TEU »har samme juridiske værdi som traktaterne«. Desuden fastslår artikel 6, stk. 3, TEU, at de

grundlæggende rettigheder, som de er garanteret ved den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«), udgør generelle principper i EU-retten.

75 Artikel 52, stk. 3, i chartret om grundlæggende rettigheder præciserer, at i det omfang chartret indeholder rettigheder svarende til dem, der er sikret ved EMRK, har de samme betydning og omfang som i konventionen. Ifølge forklaringen til denne bestemmelse afgøres betydningen og omfanget af de sikrede rettigheder ikke udelukkende af ordlyden af EMRK, men navnlig også af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis (dom af 22.12.2010, DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, præmis 35).

76 Ganske vist har Menneskerettighedsdomstolen for nylig haft lejlighed til at fastslå, at e-mails, der er afsendt fra arbejdspladsen kan være omfattet af EMRK's artikel 8 (Menneskerettighedsdomstolen, 22.2.2018, Libert mod Frankrig, CE:ECHR:2018:0222JUD000058813, § 24) og således af begrebet »privatliv« og »korrespondance«. Det følger dog af samme dom, at det ikke er ethvert indgreb i privatlivet, der kan anses for at udgøre en tilsidesættelse af EMRK's artikel 8 (jf. i denne retning Menneskerettighedsdomstolen, 22.2.2018, Libert mod Frankrig, CE:ECHR:2018:0222JUD000058813, §§ 37, 46 og 53).

77 Hvad i den foreliggende sag angår de e-mails, der er indeholdt i dokument XXXVI i bilag A.12 og i bilag A.19, bemærkes, at ECB ikke har fremsat noget argument om den ret til respekt for privatlivet, familielivet og kommunikation, der er sikret i artikel 7 i chartret om grundlæggende rettigheder, idet denne artikel svarer til EMRK's artikel 8, stk. 1. For så vidt angår den første af e-mailene, har ECB blot gjort gældende, at e-mailen indeholdt en fortrolig korrespondanceudveksling mellem bedømmer 2 og hendes ægtefælle i forbindelse med en udveksling, der henhører under privatlivet. Hvad angår den anden e-mail har ECB blot på ligeså lakonisk vis gjort gældende dels, at denne udgjorde en personlig og fortrolig korrespondanceudveksling mellem bedømmer 2 og hendes »coach« inden for rammerne af det tillidsforhold, der er nødvendigt for, at denne tjenesteydelse kan fungere korrekt, som sagsøgeren ikke burde have fået kendskab til, og som hun ikke har ret til at gøre brug af, dels at den omstændighed, at e-mailen anonymt blev lagt på sagsøgerens skrivebord ikke kunne begrunde, at sagsøgeren gjorde brug af den ved Retten.

78 Som nævnt i præmis 63 ovenfor, findes der desuden ikke EU-retlige bestemmelser, der udtrykkeligt fastsætter et forbud mod inden for rammerne af en retssag at tage hensyn til uretmæssigt erhvervede beviser (jf. i denne retning dom af 8.9.2016, Goldfish m.fl. mod Kommissionen, T-54/14, EU:T:2016:455, præmis 76).

79 Endelig er den fortrolige karakter af de e-mails, der er indeholdt i dokument XXXVI i bilag A.12 og i bilag A.19, heller ikke til hinder for, at de kan antages som bevis i nærværende sag (jf. præmis 63, 65 og 66 ovenfor).

80 For det andet bemærkes at ECB er uenig med argumentet om bedømmer 2's manglende upartiskhed. De anfægtede dokumenter kan følgelig godtgøre de faktiske omstændigheder, som sagsøgeren har gjort gældende, og er nødvendige i forhold til at undersøge den anfægtede bedømmelsesrapports lovlighed. Omstændighederne i den foreliggende sag adskiller sig således også i denne henseende fra omstændighederne i den sag, der gav anledning til dom af 8. maj 2008, Suvikas mod Rådet (F-6/07, EU:F:2008:55). I den nævnte sag var de faktiske omstændigheder, som sagsøgeren gjorde gældende til støtte for sin argumentation, hvorefter udvælgelsesproceduren var behæftet med mangler, nemlig blevet anerkendt af Rådet. Retten konkluderede derfor, at visse dokumenter ikke var nødvendige med henblik på at undersøge den pågældende udvælgelsesprocedures lovlighed (dom af 8.5.2008, Suvikas mod Rådet, F-6/07, EU:F:2008:55, præmis 68).

81 Endelig har sagsøgeren, uden at blive modsagt, gjort gældende, at hun med undtagelse af bilag A.19 allerede havde fremsendt de anfægtede dokumenter til ECB i forbindelse med den administrative procedure, uden at ECB rejste spørgsmål om det. Det må i denne forbindelse konstateres, at afgørelsen af 2. maj 2016 om afslag på den administrative klage ikke udtrykkeligt henviser til de nævnte dokumenter. Afgørelsen af 15. september 2016 om afslag på klagen anfører, at sagsøgeren har gjort gældende, at den anfægtede bedømmelsesrapport er behæftet med en åbenbar mangel på objektivitet, neutralitet og upartiskhed, og at hun har fremlagt dokumenter, der angiveligt påviser, at hendes overordnede har til hensigt at afskedige hende »som gengældelse«. Den nævnte afgørelse anfører, at indholdet af den anfægtede bedømmelsesrapport på ingen måde giver udtryk for et ønske om gengældelse eller magtfordrejning, og at de fremlagte beviser ikke i sig selv gør det muligt at konkludere, at der foreligger magtfordrejning.

82 Henset til disse bemærkninger og i betragtning af de særlige omstændigheder i den foreliggende sag, de anfægtede dokumenters karakter og den i præmis 63-66 og 78 ovenfor omhandlede retspraksis, fastslås det, at de anfægtede dokumenter kan antages som beviser.

– Rigtigheden af det andet anbringende om tilsidesættelse af reglerne om objektivitet og upartiskhed og af artikel 41 i chartret om grundlæggende rettigheder

83 For det første har sagsøgeren gjort gældende, at bedømmer 2 flere gange har fremsat bemærkninger angående sagsøgeren, der går ud over, hvad en afdelingschef og andenbedømmer bør sige, og som viser en partiskhed og forudindtagethed i forhold til sagsøgeren. Følgelig er kravet om subjektiv upartiskhed ikke opfyldt.

84 Sagsøgeren har nærmere bestemt gjort gældende, at:

– bedømmer 2 i e-mailen af 16. juli 2015 til sin ægtefælle (dokument XXXVI i bilag A.12):

  – fortalte, at hun havde til hensigt at bede et medlem af ECB's direktion om at »afskedige [hende]«, idet hun beskrev sagsøgeren som et skoleeksempel på underpræstation

  – omtalte den omstændighed, at sagsøgeren havde klaget over de tidligere afgørelser, som bedømmer 2 havde truffet, såvel som over bedømmer 1's afgørelser, hvilket hun så negativt på

  – hævdede, at sagsøgeren havde så dårligt et ry, at ingen tjenestegren ville have hende, herunder GD-[*fortroligt*], hvor hun havde gjort midlertidig tjeneste, på grund af det »rod« (»mess«) hun lavede dér

– bedømmer 2 den 11. juni 2015 i den e-mail, der er indeholdt i bilag A.19 til sagsakten, skrev følgende til sin »coach«: »Selve tanken om, at hun kommer tilbage [til DIV/[*fortroligt*] efter den midlertidige tjenestegøring], gør mig vred« (the sheer thought of her coming back makes me angry), »det gør mig bare meget vred« (it just makes me very angry), »jeg må udtænke måder, hvorpå hendes indvirkning på os – og navnlig mig selv – kan begrænses« (I have to think of ways to limit her impact on us and myself, in particular)

– bedømmer 2 i e-mailen af 20. marts 2015 (dokument XVII i bilag A.12) fremsatte negative bemærkninger om sagsøgeren, og at hun angav heri, at bedømmer 3 havde sagt, at bedømmer 3 ikke ville have sagsøgeren i midlertidig tjeneste hos sig

– bedømmer 2 den 9. februar 2015 i den e-mail, der er indeholdt i dokument XXV i bilag A.12, skrev til tre medlemmer af den øverste ledelse i GD-»[*fortroligt*]«, idet hun gav udtryk for sin overraskelse over, at sagsøgeren var på listen over ansatte, der var tilknyttet projektet [*fortroligt*], »i betragtning af, at De kender til [sagsøgerens] indsats inden for ECB« ([g]iven that you know about [the

applicant's] performance here in the Bank), og at bedømmer 2 således uden for enhver tilrettelagt eller gennemsigtig procedure meddelte den øverste ledelse i ECB, at sagsøgerens arbejdsindsats var dårlig, at sagsøgerens deltagelse inden for dette projekt var kritisabel, at sagsøgeren ikke var i stand til at deltage i dette projekt, og at sagsøgeren ikke måtte deltage i projektet på grund af sagsøgerens angiveligt utilstrækkelige arbejdsindsats.

– bedømmer 2 i en e-mail af 14. april 2015 angående referatet af sagsøgerens midtvejsbedømmelse gav udtryk for, at hun ville have foretrukket ikke at have holdt møde med sagsøgeren, idet hun anførte følgende: »Ud fra et hensyn om resursebesparelse, hvorfor skal jeg insistere på at tale med hende, når vi ved, at hendes standpunkt og vores standpunkt er diametralt modsatte?« (In the spirit of economising, why should I insist on talking to her when we know that her position and our position are orthogonal?).

85 Ifølge sagsøgeren er det i lyset af denne tilsidesættelse af det krav om upartiskhed, der følger af artikel 41 i chartret om grundlæggende rettigheder, at betragtningerne i den anfægtede bedømmelsesrapport skal læses, og disse kunne have været anderledes, hvis såvel bedømmer 2's som bedømmer 1's upartiskhed havde været sikret. I denne forbindelse har sagsøgeren understreget bestemte bemærkninger, som bedømmer 2 har fremsat i punkt 5.2 i den anfægtede bedømmelsesrapport, bl.a. for så vidt angår:

– sagsøgerens angivelige mangel på integritet, idet hun skulle have omgået sine overordnede

– den omstændighed, at hun anfægtede bedømmelsesrapporten for 2014 og afgørelsen ASBR 2014, hvilket bedømmer 2 anså for at udgøre en hindring for en midlertidige tjenestegøring til GD-[*fortroligt*]

– den omstændighed, at hun havde forsøgt at flytte ansvaret over på sine overordnede

– den omstændighed, at hun »forkludrede« sin midlertidige tjenestegøring

– den omstændighed, at hun ikke ydede en tilfredsstillende indsats, idet hendes arbejdsindsat lå under, hvad der kunne forventes af en [*fortroligt*].

86 Efter sagsøgerens opfattelse har bedømmer 2 gennem sin kommunikation og indholdet af sin kommunikation til tredjemænd ikke alene spredt oplysninger, der skader sagsøgerens omdømme, men gjort dette på en ærekrænkende måde.

87 For det andet har sagsøgeren gjort gældende, at bedømmer 3 ikke var i stand til at bedømme hende objektivt, eftersom bedømmer 3 ifølge et af de anfægtede dokumenter, e-mailen af 20. marts 2015 (dokument XVII i bilag A.12), angiveligt havde erklæret, at hun ikke ønskede den midlertidige tjenestegøring, idet hun henviste til en »sag«, som sagsøgeren var involveret i, da sagsøgeren gjorde tjeneste i GD-[*fortroligt*] – dvs. den klage over chikane, som sagsøgeren havde indgivet, og som i sidste ende ikke blev imødekommet.

88 For det tredje har sagsøgeren gjort gældende, at den anfægtede bedømmelsesrapport kunne have været anderledes, hvis bedømmer 1's upartiskhed havde været sikret.

89 ECB har gjort gældende, at det andet anbringende bør forkastes. For det første har sagsøgeren ikke ført bevis for, at bedømmer 2 manglede objektivitet og upartiskhed. Selv om det fremgår af et vist antal dokumenter i sagsakten, at sagsøgeren kunne være en kilde til frustration for bedømmer 2 og måske også for bedømmer 3, udspringer denne frustration ikke af en personlig følelse, men af en udmattelse og en træthed i en arbejdsrelateret sammenhæng med hensyn til sagsøgerens præstede arbejde og arbejdsindsats, hvilket ikke vidner om en mangel på upartiskhed og objektivitet. Ifølge ECB har bedømmer 2 holdt sig inden for grænserne af sin stilling som afdelingschef, der har ansvaret for et

team og bestræber sig på, at hendes institution kan fungere korrekt. Under varetagelsen af sit ansvar som overordnet gav hun udtryk for såvel sin holdning som sin bekymring over en uholdbar situation inden for sin tjenestegren. ECB har dernæst gjort gældende, at selv om bedømmer 2's holdning kunne udgøre et problem – hvilket ikke er tilfældet – har hendes indgriben ikke haft nogen indvirkning på den generelle bedømmelse af sagsøgeren, idet bedømmer 2 i sin egenskab af andenbedømmer alene bekræftede den kritik, som bedømmer 1, hvis manglende upartiskhed ikke er godtgjort, anførte. Endelig er sagsøgerens argument, hvorefter bedømmelsesrapporten kunne have været anderledes, hvis sagsøgeren havde haft en objektiv og upartisk andenbedømmer, ifølge ECB støttet på en formodning om manglende upartiskhed og er rent spekulativt.

90 Indledningsvis skal det for det første bemærkes, at klagepunktet om, at e-mailen af 16. juli 2015 fra bedømmer 2 til sin ægtefælle (dokument XXXVI i bilag A.12) spredte et ærekrænkende rygte om sagsøgeren, ikke kan tages til følge. Det indeholder ikke nogen oplysninger, der gør det muligt at afgøre, om der skal gives medhold. I øvrigt nævner den pågældende e-mail ikke sagsøgeren ved navn. Desuden fremgår det ikke af sagsakterne, at bedømmer 2 sendte e-mailen til andre personer end modtageren, sin ægtefælle, og det er sagsøgeren selv, der tilføjede den til sagsakten under den administrative procedure og i forbindelse med nærværende søgsmål.

91 Hvad for det andet angår den angivelige mangel på upartiskhed hos bedømmer 1 og bedømmer 3 skal det bemærkes, at sagsøgeren ikke har fremlagt noget prima facie-bevis herfor eller fremsat nogen begrundet argumentation til støtte for disse klagepunkter. I bedømmer 1's tilfælde har sagsøgeren begrænset sig til at påberåbe sig eventuelle spændinger, uenigheder og proceduren om værdighed på arbejdspladsen. I bedømmer 3's tilfælde begrænser sagsøgeren sig til at drage en generel konklusion ud fra refererede udsagn, der er indeholdt i et dokument i sagsakten Disse faktiske anbringender underbygges ikke af noget tilstrækkeligt præcist, objektivt og samstemmende bevis til støtte for deres rigtighed eller sandsynlighed eller af nogen præcisering eller argumentation, der gør det muligt at bedømme, om de er velbegrundede (jf. i denne retning dom af 6.3.2001, Connolly mod Kommissionen, C-274/99 P, EU:C:2001:127, præmis 113). Det følger heraf, at de to klagepunkter, som sagsøgeren har fremført, må forkastes som ugrundede.

92 Det skal desuden bemærkes, at det er uløseligt forbundet med ethvert bedømmelsesår, at der i givet fald drages konklusioner, der ikke lever op til den pågældendes forventninger. Det er ligeledes uløseligt forbundet med enhver form for ledelse af et team eller en tjenestegren, at der finder udvekslinger sted – mundtligt eller skriftligt, uformelt eller formelt – mellem de overordnede og personaleafdelingen vedrørende teamets eller tjenestegrenens funktion såvel som de resultater, der opnås, eller de vanskeligheder, der opstår. Sådanne konklusioner og udvekslinger er således ikke ærekrænkende i sig selv.

93 Hvad angår klagepunktet vedrørende manglen på upartiskhed og objektivitet hos bedømmer 2 skal det bemærkes, at det følger af artikel 41, stk. 1, i chartret om grundlæggende rettigheder, at enhver har ret til navnlig at få sin sag behandlet uvildigt af Unionens institutioner. Kravet om upartiskhed omfatter bl.a. den subjektive upartiskhed, der kræver, at medlemmerne af et udvælgelsespanel ikke må give udtryk for forudindtagethed eller personlige fordomme, hvorved der er en formodning for personlig upartiskhed, indtil det modsatte er bevist (dom af 5.12.2017, Spadafora mod Kommissionen, T-250/16 P, ikke trykt i Sml., EU:T:2017:866, præmis 74 og 75; jf. ligeledes analogt dom af 13.12.2012, Kommissionen mod Strack, T-197/11 P og T-198/11 P, EU:T:2012:690, præmis 113).

94 Således som parterne har anført, følger det desuden af fast retspraksis, at selv om det ikke kan udelukkes, at uoverensstemmelser mellem en tjenestemand og hans overordnede kan skabe en vis irritation hos den nævnte overordnede, indebærer muligheden herfor ikke som sådan, at denne ikke længere er i stand til objektivt at bedømme tjenestemandens fortjenester. Det er derudover fastslået, at selv den omstændighed, at en ansat har indgivet en klage over chikane over for den tjenestemand, der

skal vurdere den pågældendes faglige præstationer, ikke som sådan, uafhængigt af ethvert andet forhold, kan skabe tvivl om den indklagedes upartiskhed (jf. dom af 30.6.2015, Z mod Domstolen, F-64/13, EU:F:2015:72, præmis 71 og den deri nævnte retspraksis).

95 Det fremgår endvidere af retspraksis, at netop den omstændighed, at de overordnede er impliceret i de arbejdsopgaver, der udføres af de medlemmer af personalet, der er underordnet dem, gør det muligt for dem at foretage en så fyldestgørende bedømmelse som muligt af de opgaver, som udføres af deres underordnede (jf. i denne retning dom af 30.6.2015, Z mod Domstolen, F-64/13, EU:F:2015:72, præmis 72 og den deri nævnte retspraksis). En accept af et argument, hvorefter hverken afdelingschefen eller nogen af de overordnede i den tjenestegren, hvor en ansat gør tjeneste, må deltage i bedømmelsesproceduren, ville medføre en situation, hvor en fyldestgørende bedømmelse af den ansattes indsats og dennes adfærd i tjenesten ikke ville kunne sikres (jf. i denne retning dom af 30.6.2015, Z mod Domstolen, F-64/13, EU:F:2015:72, præmis 72).

96 Det fremgår endelig af fast retspraksis, at der i bedømmelsesrapporten gives udtryk for bedømmernes frit formulerede holdning. Heraf følger det, at en vis subjektivitet er uløseligt forbundet med bedømmelserne i den nævnte rapport, hvilket er tilfældet for enhver personlig holdning (jf. i denne retning dom af 5.12.2006, Angelidis mod Parlamentet, T-416/03, EU:T:2006:375, præmis 107 og den deri nævnte retspraksis).

97 I den foreliggende sag har sagsøgeren hævdet, at upartiskheden af bedømmer 2's betragtninger i den anfægtede bedømmelsesrapport i lyset af de anfægtede dokumenter er kompromitteret. Det bemærkes, at de anfægtede dokumenter dækker en periode, der går fra februar til juli 2015, idet den sidste e-mail af 16. juli 2015 blev skrevet fire måneder før bedømmer 2 tilføjede sin bedømmelse til den anfægtede bedømmelsesrapport.

98 Det er korrekt, at det fremgår af den i præmis 94 ovenfor nævnte retspraksis, at tilstedeværelsen af uoverensstemmelser mellem den bedømte og bedømmeren og en vis irritation hos sidstnævnte ikke som sådan indebærer, at bedømmeren ikke længere er i stand til objektivt at bedømme den pågældendes fortjenester. Det skal ligeledes bemærkes, at selv negative bedømmelser i den anfægtede bedømmelsesrapport ikke i sig selv kan anses for indicier for, at den nævnte rapport er udarbejdet med en mangel på upartiskhed og objektivitet.

99 Det skal imidlertid bemærkes, at de anfægtede dokumenter, der kan antages som beviser (jf. præmis 82 ovenfor), udgør tilstrækkeligt præcise, objektive og samstemmende indicier til støtte for rigtigheden eller sandsynligheden af sagsøgerens anbringende vedrørende bedømmer 2's mangel på subjektiv upartiskhed (jf. i denne retning dom af 6.3.2001, Connolly mod Kommissionen, C-274/99 P, EU:C:2001:127, præmis 113). Denne konklusion afsvækkes ikke af ECB's argument om, at selv om bedømmer 2's holdning kunne udgøre et problem – hvilket ikke er tilfældet – har hendes indgriben ikke haft nogen indvirkning på den generelle bedømmelse af sagsøgeren, idet bedømmer 2 alene bekræftede den kritik, som bedømmer 1 anførte. I denne henseende bemærkes, at bedømmer 1's upartiskhed ikke er til hinder for, at det fastslås, at den anden bedømmelse er behæftet med en ulovlighed som følge af den manglende upartiskhed hos bedømmer 2. En enkelt bedømmers adfærd kan gøre, at hele bedømmelsesrapporten bliver ulovlig (jf. analogt dom af 8.5.2008, Suvikas mod Rådet, F-6/07, EU:F:2008:55, præmis 97). I den bedømmelsesprocedure, der er fastlagt i ECB, udgør bedømmelsen foretaget af en andenbedømmer, som er førstebedømmerens overordnede, nemlig en garanti for den pågældende ansatte, der bør kunne regne med denne overordnede ansvarliges erfaring og upartiskhed.

100 Selv om de kommentarer, sagsøgeren i den foreliggende sag har været genstand for i den anfægtede bedømmelsesrapport – også selv om de er negative – holder sig inden for rammerne af den vide skønsbeføjelse, som bedømmeren har, navnlig idet de ikke overskrider grænsen for, hvad der må anses

for krænkende eller sårende kritik af den pågældendes person, må det konstateres, at sagsøgeren har fremlagt beviser, der godtgør, at bedømmer 2 flere gange i løbet af bedømmelsesåret 2015 gav udtryk for yderst negative holdninger i forhold til hende.

101 Således spørger bedømmer 2 i sin e-mail af 9. februar 2015 til tre medlemmer af ECB's øverste ledelse vedrørende projektet [*fortroligt*] (dokument XXV i bilag A.12), om disse medlemmer er opmærksomme på sagsøgerens deltagelse i det nævnte projekt i betragtning af deres kendskab til sagsøgerens arbejdsindsats inden for ECB, giver udtryk for tvivl med hensyn til denne deltagelse, idet hun præciserer, at hun »ikke kan se logikken bag denne udnævnelse« (I don't see the rationale behind this nomination), og bedømmer 2 ønsker tilsyneladende at gribe ind over for dette, idet hun beder om at få meddelt, »hvem hun kan henvende sig til i denne sag« (Could you […] let me know whom to approach in this matter?).

102 Desuden indeholder e-mailen af 20. marts 2015 fra bedømmer 2 til O. og i kopi til bedømmer 1 vedrørende et projekt på området for [*fortroligt*] (dokument XVII i bilag A.12) bemærkninger fremsat af bedømmer 2 i en noget ironisk tone, nemlig: »Desværre ved [bedømmer 3] mere om [sagsøgeren] end vi gør, eftersom hun ikke alene har arbejdet på den sag, da hun var i GD-[*fortroligt*], men også da hun var i GD-[*fortroligt*]« ([appraiser 3] unfortunately knows more about [the applicant] than we do because she has been involved in the case not only when she was in DG-[*confidential*] but also in DG-[*confidential*]), »faktisk ønsker [bedømmer 3] ikke rigtigt at have [sagsøgeren] i sit team (sikken overraskelse)« (de facto, [appraiser 3] does not really want to have [the applicant] in her team (surprise, surprise)).

103 Bemærkningerne i den e-mail af 11. juni 2015, som bedømmer 2 sendte til sin »coach« (bilag A.19), er endnu mere negative, idet bedømmer 2 taler om sin vrede over idéen om, at sagsøgeren kommer tilbage til DIV/[*fortroligt*] efter sin midlertidige tjenestegøring, den tid og energi, som sagsøgeren »stjæler« fra hende, samt den midlertidige lettelse eller pusterum, som den midlertidige tjenestegøringsperiode gav hende (»hun er midlertidigt tjenestegørende, og dette har givet os så meget mere tid og energi, at den blotte tanke om, at hun kommer tilbage, ikke gør mig bange, men vred […] det gør mig bare meget vred og frustreret, hvor meget tid og energi hun »stjæler« fra os«) (she is on secondment and this has given us so much more additional time and energy that the sheer thought of her coming back makes me angry not scared […] it just makes me very angry and frustrated how much time and energy she »steals« from us).

104 Endelig bemærkes, at e-mailen af 16. juli 2015, som bedømmer 2 sendte til sin ægtefælle, der angiver fem grunde til, at hun ønsker at mødes med et medlem af ECB's direktion, og som vedrører »et personalespørgsmål« (dokument XXXVI i bilag A.12), indeholder en redegørelse for et tilfælde af underpræstation i hendes afdeling, der kunne bidrage til at identificere og med tiden afhjælpe hindringer for den nuværende procedure vedrørende den utilstrækkelige faglige indsats. Bedømmer 2 anfører, at den pågældende person indledte en klagesag mod hende og mod bedømmer 1, og at denne person havde været involveret i andre konflikter foruden en sag, der var blevet indbragt for Retten for EU-personalesager, samt andre administrative sager. Bedømmer 2 angiver, at denne person, henset til de konflikter, som den pågældende tidligere havde været involveret i, var blevet placeret i flere andre GD'er, som desværre ikke ville beholde hende, og at den nævnte persons omdømme gjorde, at hun ikke kunne placeres andre steder. Endelig anfører bedømmer 2, at hun bruger en uforholdsmæssig mængde tid og energi (20% af sin tid) på den pågældende person, at en af grundene til, at DIV/[*fortroligt*] fungerede godt i de sidste tre måneder, var, at denne person var midlertidigt tjenestegørende, og at den pågældende, fordi hun havde »forkludret« sin midlertidige tjenestegøring, nu igen var i DIV/[*fortroligt*].

105 Det fremgår af udsagnene i præmis 100-104 ovenfor, at de anfægtede dokumenter ikke alene vidner om en udmattelse og en træthed i en arbejdsrelateret sammenhæng, således som ECB har gjort gældende, men også om yderst negative personlige følelser hos bedømmer 2 i forhold til sagsøgeren.

106 Under disse omstændigheder kan bedømmer 2's udsagn i de anfægtede dokumenter godtgøre en mangel på subjektiv upartiskhed eller i det mindste, at en sådan mangel er sandsynlig. Dette gælder så meget desto mere, som bedømmer 2's rolle som andenbedømmer ifølge ECB's bedømmelsesvejledning var at supplere førstebedømmerens bedømmelse, at revidere førstebedømmernes bedømmelser med henblik på at sikre en retfærdig og lige behandling inden for afdelingen og at mægle i tilfælde af alvorlig uenighed mellem førstebedømmeren og den bedømte.

107 Heraf følger det, at der må gives medhold i søgsmålets andet anbringende.

108 Denne konklusion begrunder i sig selv, at den anfægtede bedømmelsesrapport annulleres, uden at det er fornødent at undersøge de øvrige argumenter, som sagsøgeren har fremsat til støtte for det første anbringendes andet og tredje led og det tredje anbringende.

Påstandene om annullation af afgørelsen ASBR 2015

109 Sagsøgeren har i det væsentlige støttet sin påstand om annullation af afgørelsen ASBR 2015 på, at den anfægtede bedømmelsesrapport er ulovlig, samt på den omstændighed, at sagsøgeren ikke kunne holde møde med sin bedømmer i forbindelse med afsigelsen af afgørelsen ASBR 2015 med henblik på at få yderligere forklaringer med hensyn til denne afgørelse i overensstemmelse med retningslinjerne for ASBR.

110 ECB har gjort gældende, at påstanden om annullation af afgørelsen ASBR 2015 er åbenbart ugrundet.

111 Det fremgår af præmis 106-108 ovenfor, at bedømmer 2's udsagn i de anfægtede dokumenter kan godtgøre en mangel på subjektiv upartiskhed eller i det mindste, at en sådan mangel er sandsynlig, således at den anfægtede bedømmelsesrapport skal annulleres.

112 Henset til den »indirekte forbindelse«, der er fastlagt i medfør af punkt 3 i retningslinjerne for ASBR, mellem bedømmelsesåret og ASBR'en, der, selv om de forfølger forskellige mål, skal hænge internt sammen, skal afgørelsen ASBR 2015 ligeledes annulleres.

Om erstatningspåstandene

113 Sagsøgeren har for det første anført, at det som følge af annullationen af den anfægtede bedømmelsesrapport og afgørelsen ASBR 2015 er op til ECB igen at tage stilling til hendes bedømmelse og træffe en ny ASBR-afgørelse og således genskabe hendes finansielle rettigheder fra den 1. januar 2016 med tillæg af morarenter beregnet på grundlag af ECB's rentesats, forhøjet med 2 procentpoint.

114 For det andet har sagsøgeren nedlagt påstand om, at ECB tilpligtes at betale et beløb på 15 000 EUR i erstatning for sagsøgerens ikke-økonomiske tab. Efter sagsøgerens opfattelse erstatter den blotte annullation af den anfægtede bedømmelsesrapport og afgørelsen ASBR 2015 ikke fuldt ud det ikke-økonomiske tab, som hun har lidt, hvilket kan adskilles fra den ulovlighed, der danner grundlag for den ønskede annullation. Den måde, hvorpå bedømmer 1 og bedømmer 2 opførte sig over for hende, således som det afspejles i den anfægtede bedømmelsesrapport, idet de rejste tvivl om hendes integritet og loyalitet i forhold til ECB og over for tredjemænd fremsatte upassende og ærekrænkende udsagn uden respekt for hendes privatliv, og idet de spredte rygter om hende, har forvoldt hende alvorlig skade, idet hendes omdømme og værdighed er blevet offentligt betvivlet.

115 ECB har gjort gældende, at der i mangel af en ulovlighed ikke er grundlag for noget erstatningskrav. ECB har desuden gjort gældende, at det påhviler sagsøgeren at godtgøre rigtigheden af hendes angivelige økonomiske og ikke-økonomiske tab som følge af adfærd, der ligger uden for den sammenhæng, hvori den anfægtede bedømmelsesrapport og afgørelsen ASBR 2015 blev vedtaget, hvilket ikke er tilfældet i den foreliggende sag.

116 I henhold til artikel 266, stk. 1, TEUF har den institution eller det organ, kontor eller agentur, fra hvilken en annulleret retsakt hidrører, pligt til at gennemføre de til dommens opfyldelse nødvendige foranstaltninger. Det påhviler således ECB at træffe de nødvendige foranstaltninger til opfyldelse af denne dom og drage de konsekvenser, der følger heraf med hensyn til bedømmelsesåret 2015 og ASBR-proceduren for 2015.

117 Hvad angår påstanden om erstatning for den ikke-økonomiske skade, sagsøgeren angiveligt har lidt, bemærkes, at det ifølge fast praksis på det tjenestemandsretlige område er en forudsætning for, at Unionen kan ifalde ansvar uden for kontrakt, at tre betingelser er opfyldt, nemlig at den adfærd, der lægges institutionen til last, er retsstridig, at der foreligger et reelt tab, og at der er årsagssammenhæng mellem denne adfærd og det påståede tab (dom af 1.6.1994, Kommissionen mod Brazzelli Lualdi m.fl., C-136/92 P, EU:C:1994:211, præmis 42; jf. ligeledes dom af 16.12.2010, Kommissionen mod Petrilli, T-143/09 P, EU:T:2010:531, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis). De tre betingelser er kumulative, hvilket indebærer, at fraværet af én af dem betyder, at Unionen ikke kan ifalde ansvar (jf. dom af 17.5.2017, PG mod Frontex, T-583/16, ikke trykt i Sml., EU:T:2017:344, præmis 97 og den deri nævnte retspraksis, og af 26.10.2017, Paraskevaidis mod Cedefop, T-601/16, EU:T:2017:757, præmis 78 og den deri nævnte retspraksis).

118 Det følger heraf, at selv om det godtgøres, at en institution, et organ eller et agentur i Unionen har begået en fejl, kan Unionen rent faktisk kun ifalde ansvar, såfremt sagsøgeren bl.a. har bevist, at vedkommende har lidt et tab (jf. i denne retning dom af 26.10.2017, Paraskevaidis mod Cedefop, T-601/16, EU:T:2017:757, præmis 79 og den deri nævnte retspraksis).

119 Det skal ligeledes bemærkes, at det fremgår af fast retspraksis, at annullation af en ulovlig retsakt i sig selv kan udgøre en passende og principielt tilstrækkelig erstatning for den ikke-økonomiske skade, som retsakten kan have forvoldt (dom af 9.11.2004, Montalto mod Rådet, T-116/03, EU:T:2004:325, præmis 127; jf. ligeledes i denne retning dom af 9.7.1987, Hochbaum og Rawes mod Kommissionen, 44/85, 77/85, 294/85 og 295/85, EU:C:1987:348, præmis 22).

120 Annullation af en retsakt, der er behæftet med en ulovlighed, kan imidlertid ikke i sig selv anses for at udgøre en passende erstatning, når den anfægtede retsakt enten indeholder en udtrykkelig negativ vurdering af sagsøgerens evner, som kan virke sårende (jf. i denne retning dom af 7.2.1990, Culin mod Kommissionen, C-343/87, EU:C:1990:49, præmis 27-29, af 23.3.2000, Rudolph mod Kommissionen, T-197/98, EU:T:2000:86, præmis 98, og af 13.12.2005, Cwik mod Kommissionen, T-155/03, T-157/03 og T-331/03, EU:T:2005:447, præmis 205 og 206), eller når sagsøgeren godtgør at have lidt en ikke-økonomisk skade, som kan adskilles fra den ulovlighed, der danner grundlag for annullationen, og som ikke kan erstattes fuldt ud ved denne annullation (dom af 6.6.2006, Girardot mod Kommissionen, T-10/02, EU:T:2006:148, præmis 131, og af 19.11.2009, Michail mod Kommissionen, T-49/08 P, EU:T:2009:456, præmis 88).

121 I den foreliggende sag bemærkes, at det på ingen måde er godtgjort, at bedømmer 1's evaluering i den anfægtede bedømmelsesrapport er behæftet med nogen form for fejl. Derudover har sagsøgeren ikke fremlagt noget prima facie-bevis for en eventuel mangel på upartiskhed hos bedømmer 1.

122 I øvrigt er ethvert ikke-økonomisk tab, som sagsøgeren kan have lidt som følge af den anfægtede bedømmelsesrapport og afgørelsen ASBR 2015, direkte forårsaget af manglen på subjektiv upartiskhed hos bedømmer 2, og således af den konstaterede ulovlighed. Som bemærket i præmis 100 ovenfor har de bemærkninger, som sagsøgeren er genstand for i den anfægtede bedømmelsesrapport – om end de er negative – i øvrigt ikke en sårende karakter.

123 For så vidt som sagsøgeren endelig søger at opnå erstatning for et eventuelt ikke-økonomisk tab, der er støttet på de anfægtede dokumenter, skal det bemærkes, at det følger af retspraksis vedrørende søgsmål i henhold til artikel 90 og 91 i vedtægten for tjenestemænd i Den Europæiske Union, at når det angivelige tab ikke følger af den retsakt, der påstås annulleret, men af angiveligt begåede fejl og undladelser, skal den administrative procedure ubetinget indledes ved en ansøgning, hvori administrationen opfordres til at erstatte dette tab (jf. i denne retning dom af 22.9.2015, Gioria mod Kommissionen, F-82/14, EU:F:2015:108, præmis 74 og den deri nævnte retspraksis). Denne retspraksis skal anvendes analogt på søgsmål anlagt på grundlag af artikel 50a i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, artikel 36.2 i statutten for Det Europæiske System af Centralbanker og ECB og artikel 42 i ECB's ansættelsesvilkår. Heraf følger det, at sådanne erstatningspåstande ikke kan antages til realitetsbehandling, når der ikke til ECB er blevet fremsat nogen ansøgning om erstatning af et eventuelt ikke-økonomisk tab, der er støttet på de anfægtede dokumenter forud for søgsmålet (jf. i denne retning og analogt dom af 22.9.2015, Gioria mod Kommissionen, F-82/14, EU:F:2015:108, præmis 76).

124 Heraf følger, at annullationen af den anfægtede bedømmelsesrapport og afgørelsen ASBR 2015 af de grunde, der er fastslået, er tilstrækkeligt til at erstatte det eventuelle ikke-økonomisk tab, som sagsøgeren har lidt.

125 Følgelig skal erstatningspåstanden forkastes.

Sagsomkostninger

126 Ifølge procesreglementets artikel 134, stk. 1, pålægges det den tabende part at betale sagsomkostningerne, hvis der er nedlagt påstand herom.

127 Da ECB i det væsentlige har tabt sagen, bør det pålægges den at betale sagsomkostningerne i overensstemmelse med sagsøgerens påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Niende Afdeling):

1) QB's bedømmelsesrapport for bedømmelsesåret 2015 og afgørelsen truffet af Den Europæiske Centralbank (ECB) den 15. december 2015 om afslag på at tildele QB en lønstigning annulleres.

2) I øvrigt frifindes ECB.

3) ECB bærer sine egne sagsomkostninger og betaler de af QB afholdte omkostninger.

Gervasoni Kowalik-Bańczyk Mac Eochaidh

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 8. november 2018.

Underskrifter